



درس اول

<p>آیه: ﴿الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ وَ الَّذِي قَدَّرَ فَنَهَدِي﴾ پدیه: ۱- هدایت خاص</p> <p>آیه: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ...﴾ پدیه: ۱- در رفت و آمد شب و روز و آفرینش آسمان‌ها و زمین نشانه‌های خدانشناسی برای خردمندان وجود دارد. ۲- منظور از «أُولِي الْأَلْبَابِ» خردمندان یا صاحبان خرد است.</p> <p>آیه: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقَعُودًا ... رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ پدیه: ۱- ویژگی خردمندان به ترتیب عبارت است از: الف) یاد دائمی خدا ب) تفکر در آفرینش ج) درک هدفمندی جهان د) تسبیح خداوند ه) دعا برای نجات از عذاب جهنم ۲- نتیجه تفکر خردمندان در آفرینش، درک هدفمندی جهان و تدبیر و حکمت الهی است.</p> <p>آیه: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ پدیه: ۱- اندازه هر یک از موجودات جهان به همان میزانی است که باید باشد. ۲- تقدم تقدیر بر قضا</p> <p>آیه: ﴿وَوَرَى الْجِبَالِ ... صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ...﴾ پدیه: ۱- اتقان صنع: خداوند تمام موجودات را در کمال پایداری و استحکام آفریده است.</p> <p>آیه: ﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ پدیه: ۱- خلقت آسمان‌ها و زمین براساس حق و حکمت بوده و نشانه‌ای برای مؤمنان است.</p>	<p>آیات و مفاهیم</p>
---	----------------------

یکی از سؤال‌های اساسی هر نوجوان و جوان «—» «در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم» پاسخ به سؤال در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟ «—» مؤثر در نگاه به زندگی و جهت‌دهی به تصمیم‌ها و برنامه‌ها است.

<p>۱- عدم وجود رابطه علت و معلول ۲- عدم وجود نظم و قانون ۳- عدم هماهنگی و همکاری بین اجزاء ۴- احتمال وقوع حوادث غیرمترقبه ۵- وجود جهانی عبث و بیهوده</p>	<p>ویژگی‌های جهان خیالی</p>
--	-----------------------------

<p>۱- برخورداری هر موجود از اجزای خاص و معین ۲- آرایش مخصوص اجزاء ۳- خواص ویژه‌ی اجزاء ۴- هماهنگی و همکاری میان اجزاء ۵- پیوستگی و ارتباط میان وظایف و مسئولیت‌ها ۶- کار هر جزء مکمل دیگری است. ۷- هدف خاص هر مجموعه باعث جدا شدن آن از سایر مجموعه‌هاست.</p>	<p>ویژگی‌های جهان واقعی (مجموعه منظم)</p>
---	---

<p>۱- بدیع و بی‌سابقه بودن ۲- آیت بودن همه موجودات بر حکمت و تدبیر الهی و دلالت همه‌ی مخلوقات بر آفریننده خود ۳- طراحی ساختار هر موجود به بهترین نحو ممکن و مطابق برنامه‌ای دقیق ۴- وجود نظم مشخص و تقدیر معین در هر موجود ۵- عدم تجاوز موجودات از تقدیر الهی «—» هر موجود جایگاهی خاص دارد ۶- برقراری اندازه‌ها به منظور استوارماندن و عدم فروپاشی</p>	<p>ویژگی‌های خلقت خداوند از نظر حضرت علی (ع) خطبه ۹۰ نهج البلاغه</p>
--	--



هدف و غایت

- ۱- شاخصه‌ی اصلی مجموعه‌های کوچک و بزرگ جهان محسوب می‌شود و آن‌ها را به یک نظام تبدیل می‌کند.
- ۲- در همه‌ی اجزاء و فعالیت‌های آن مجموعه حضور دارد و به آن‌ها معنی می‌بخشد.
- ۳- با آن مجموعه‌ی فعالیت‌ها ثمربخش، هدفمند و در یک کلام حق می‌گردد.
- ۴- بدون آن پیوستگی، ارتباط و هماهنگی معنا ندارد.
- ۵- بدون آن تمام فعالیت‌های یک مجموعه، عبث و بیهوده و در یک کلام باطل می‌شود.
- ۶- بدون آن مجموعه‌ی دارای نظام شکل نمی‌گیرد.
- ۷- عامل اصلی تفاوت میان مجموعه منظم (جهان واقعی) با جهان خیالی است.

نکته: با وجود نشانه‌های الهی هر کس خردمندی پیشه نکند و به درستی نیندیشد، زبان آن را خواهد دید و جایگاه خود را در این جهان نخواهد یافت. این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار

۱. در یک مجموعه‌ی منظم بین آن‌ها پیوستگی و ارتباط وجود دارد و هر یک مکمل و ادامه‌ی کار دیگری است؟

- (۱) وظایف و مسؤولیت‌ها (۲) اجزاء منظم (۳) خواص اجزاء (۴) کارهای مخصوص یک جز
-

۲. چگونه اجزاء یک مجموعه، متناسب با هدفی که دارند کنار هم جمع می‌شوند؟

- (۱) حرکت تکاملی (۲) جریان تاریخی (۳) تدبیر مدبر (۴) آگاهی اجزاء
-

۳. با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «ان فی خلق السموات و الارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات» در آفرینش آسمان‌ها و زمین و آمد و شد شب و روز، نشانه‌های خداشناسی است برای

- (۱) ذاکران خداوند در هر حال (۲) خردمندان متفکر در آفرینش
(۳) خردمندان در همه حال به یاد خدا (۴) ذاکران خداوند و متوجه به تدبیر و حکمت او
-

۴. عنصر اصلی موجود در هر سامان و نظامی چیست که آن را از سایر همکاری‌ها جدا می‌کند؟

- (۱) خاصیت اجزا (۲) غایت (۳) همکاری (۴) مسؤولیت‌ها
-

۵. قرآن کریم می‌فرماید: «خداوند هر چیزی را در کمال استواری پدید آورده است» اشاره به کدام آیه‌ی مبارکه دارد؟

- (۱) «صنع الله الذی اتقن کل شی‌ انه خبیر بما تفعلون»
(۲) «الذین ... یتفکرون فی خلق السموات و الارض ربنا ما خلقت هذا باطلا»
(۳) «... ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل تری من فطور»
(۴) «ان فی خلق السموات و الارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات لاولی الالباب»
-

۶. به بیان حضرت علی (ع) در نهج‌البلاغه «عدم تجاوز و مخلوقات از محدوده‌ی چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند حاکی از آن است که

- (۱) خدای متعال این نظام را از روی الگوی از قبل تعیین شده نیافرید.
(۲) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش در نوآوری و خلقت بی‌نظیرش هویداست.
(۳) مخلوقات در هر زمان با دلالتی استوار، آفریننده‌ی خود را نشان می‌دهند.
(۴) هر مخلوقی در نظام موجود جایگاهی خاص با ویژگی‌های خاص خود دارد.
-

۷. با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی «ان فی خلق السموات و الارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات ...» نخستین ویژگی افرادی که موصوف به

- شوند، است.
(۱) اولی الالباب- در هر حال به یاد خدا بودن است.
(۲) متفکران در نظام آفرینش- در هر حال به یاد خدا بودن.
(۳) اولی الالباب- به زیور تفکر در آفرینش آراسته شدن.
(۴) متفکران در نظام آفرینش- به زیور تفکر در آفرینش آراسته شدن
-

۸. «شاخصه‌ی اصلی» پدیده‌ها و مجموعه‌های بزرگ و کوچک جهان که همچون روح در همه‌ی اجزا و فعالیت‌های آن مجموعه حضور دارد، از دقت در کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟

- (۱) «ربنا ما خلقت هذا باطلا»
(۲) «سبحانک ربنا فقنا عذاب النار»
(۳) «و یتفکرون فی خلق السموات و الارض»
(۴) «ان فی خلق السموات و الارض ... لآیات»
-



۹. از نظر آیهی «ان فی خلق السماوات و الارض» آیات و نشانه‌های الهی را چه کسانی درک می‌کنند؟

- (۱) خردمندان (۲) دانشمندان (۳) مؤمنان (۴) انسان‌های صادق

○○○●

۱۰. «عدم تجاوز مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده و سرکشی نکردن در برابر دستور خداوند» به بیان حضرت علی علیه‌السلام، بدان جهت است که خدای متعال

- (۱) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش را در نوآوری بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش، هویدا و نمایان سازد.
 (۲) با پدید آوردن موجودات، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی خود را برای همیشه به خداجویان ارائه دهد.
 (۳) همه‌ی مخلوقات را براساس مقیاس، نظم مشخص و اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید.
 (۴) موجودات را بدون این که از هیچ نمونه‌ای آماده و پیش‌ساخته‌ای ایده بگیرد و از کار خالق دیگری که پیش از وی جهانی آفریده باشد، آفرید.

●○○○

۱۱. پیوستگی، ارتباط و هماهنگی آن‌گاه معنا دارد که در کار باشد و به بیان حضرت علی علیه‌السلام، زبان بی‌زبانی جامدات هم معرفی آفریدگار است و برقراری اندازه‌ها در آفرینش پدیده‌ها به منظور آفریده‌ها است.

- (۱) هدف - قدرت - مخلوق بودن (۲) هدف - تدبیر - استوار ماندن
 (۳) تدبیر - تدبیر - استوار ماندن (۴) تدبیر - قدرت - مخلوق بودن

○○○●

۱۲. خالقی آگاه خبیر و حکیم، متناسب با ، به وجود می‌آورد و با و همکاری‌ها را شکل می‌دهد تا آن محقق شود.

- (۱) هدف - اجزا - طرح و نقشه - برنامه‌ی معین - هدف و غایت
 (۲) ویژگی‌های مخلوق - اجزا - طرح و نقشه - برنامه‌ی معین - غایت
 (۳) هدف - وظایف و مسئولیت‌ها - نقشه‌ی معین - نظم مشخص - هدف غایت
 (۴) ویژگی‌های مخلوق - وظایف و مسئولیت‌ها - نقشه‌ی معین - نظم مشخص - غایت

○○○●

۱۳. آن‌گاه به روابط مستحکم و نظم استوار جهان می‌نگریم، معتقد می‌شویم که جهان، یک مجموعه‌ی هدف‌مند است که از آن به تعبیر می‌شود و پیام آیه‌ی شریفه‌ی یاری رسان‌ما، در این اعتقاد است.

- (۱) حق - «صنع الذی اتقن کل شیء انه خبیر بما تفعلون»
 (۲) صنع الهی - «صنع الله الذی اتقن کل شیء انه خبیر بما تفعلون»
 (۳) صنع الهی - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»
 (۴) حق - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»

●○○○

۱۴. کسی می‌تواند، حقیقت جهان را به درستی دریابد که، که پیام آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است.

- (۱) عقلانیت و خردمندی در او حاکم باشد - «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف اللیل و النهار...»
 (۲) عقلانیت و خردمندی در او حاکم باشد - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»
 (۳) نظم و قانون‌مندی بر این جهان معلوم ذهن او باشد - «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف اللیل و النهار...»
 (۴) نظم و قانون‌مندی بر این جهان معلوم ذهن او باشد - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»

○○○●

۱۵. یکی از سوالهای اصلی هر نوجوان و جوان چیست و برای رسیدن به پاسخ درست از کدام آیه‌ی شریفه بهره می‌بریم؟

- (۱) ما در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟ - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»
 (۲) ما برای چه به وجود آمده ایم؟ - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»
 (۳) ما در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟ - «یسبح لله ما فی السماوات و ما فی الارض له الملك و هو علی کل شیء قدیر»
 (۴) ما برای چه به وجود آمده ایم؟ - «یسبح لله ما فی السماوات و ما فی الارض له الملك و هو علی کل شیء قدیر»

○○○●

۱۶. در یک مجموعه چه چیزی به پیوستگی، ارتباط و هماهنگی معنا می‌دهد و پیام کدام آیه‌ی شریفه حاکی از آن است؟

- (۱) هدف - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»
 (۲) همکاری - «خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلك لآیه للمؤمنین»
 (۳) هدف - «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات لاولی الالباب»
 (۴) همکاری - «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات لاولی الالباب»

○○○●

درس دوم

آیات و مفاهیم

<p>آیه: ﴿مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ... وَ أَجَلٍ مُّسَمًّى ... عَمَّا أَتَذَرُوا مُعْرِضُونَ﴾ پیله: ۱- همه مخلوقات و پدیده‌ها نشانه‌ای از حکمت خداوند است. ۲- مخلوقات خداوند عمر مشخص و معینی دارند. ۳- کافران از پند و اندرز روی گردانند.</p> <p>آیه: ﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَئِذَا أُنذِرَ لُحُوتُ السَّمَاءِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ پیله: ۱- همه کس و همه چیز در حال تسبیح خداوند است. ۲- ستایش و حمد همه عالم از آن خداست.</p> <p>آیه: ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَ صَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ پیله: ۱- خداوند انسان را به بهترین شکل آفریده است. ۲- همه به سوی خداوند بازمی‌گردند.</p> <p>آیه: ﴿أَفَعَيِّرُ دِينَ اللَّهِ يَتَّبِعُونَ وَأَلَّهُمَّ ... طَوْعًا وَ كَرْهًا ...﴾ پیله: ۱- همه مخلوقات خواه ناخواه تسلیم فرمان خداوند هستند. (فرمانروایی مطلق خدا) ۲- نظام واحد جهانی و رابطه طولی مخلوقات باخالق</p> <p>آیه: ﴿مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوتٍ ... هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ﴾ پیله: ۱- نبودن خلل و شکاف در هستی. ۲- با هر بار تفکر در پدیده‌های جهان قدرت و حکمت خدا برای انسان بیشتر آشکار می‌شود.</p>	
--	--

نظام‌های به هم پیوسته

<p>* هر مجموعه از نظام‌هایی تو در تو تشکیل شده که به زیبایی هر چه تمام‌تر یک نظام را می‌سازند که منتهی به هدف واحد می‌شود.</p> <p>* نظام‌های موجود از نظام‌های کوچک شروع می‌شوند و به نظام‌های بزرگ و بزرگ‌تر می‌رسند تا به یک نظام کل بزرگ منتهی شوند که همه‌ی آن نظام‌های کوچک‌تر را در برمی‌گیرد.</p> <p>* فعالیت هر سلول در هر قسمت بدن نه تنها در خدمت همان قسمت است، بلکه در خدمت نهایی‌ترین هدف یعنی رشد و حیات بدن نیز هست.</p> <p>* هر دستگاهی نظم قانون‌مندی و هدف خاص خود را دارد. اما این امر نه تنها مانع هماهنگی و همکاری سراسری آن‌ها برای رسیدن به هدف نهایی نیست بلکه در خدمت آن است.</p> <p>* نظام‌های بزرگ از به هم پیوستن نظام‌های کوچک شکل می‌گیرند.</p> <p>* هر چه دایره نظام بزرگ‌تر می‌شود نظم و قانون‌مندی گسترده‌تری لازم است که نظام‌های کوچک‌تر را در درون خود جای دهد.</p> <p>* این نظام‌های به هم پیوسته و تو در تو که بدن را می‌سازند فعالیت هماهنگ و سازمان یافته‌ای انجام می‌دهند که در پایان منجر به حیات و رشد می‌شود.</p> <p>مثال از ارتباط به هم پیوسته: سلول برای بطن، بطن برای قلب، قلب برای دستگاه گردش خون و دستگاه گردش خون برای بدن کار میکند تا حیات و رشد بدن تأمین گردد.</p>	
--	--

نظام واحد جهان

<p>* کوچک‌ترین مجموعه‌ی نظام‌مندی که بشر تا کنون شناخته است، اتم می‌باشد که ذره‌ی اولیه‌ی موجودات را تشکیل می‌دهد.</p> <p>* عناصر این جهان مانند آهن، اکسیژن، سرب، هیدروژن، نقره و طلا از اجتماع و پیوستگی اتم‌ها پدید آمده و مجموعه‌های بزرگ‌تر را سامان داده‌اند.</p> <p>* کوه‌ها، دریاها، درختان، حیوانات و انسان‌ها در کره‌ی خاکی سبب شده‌اند که حیات و زندگی ادامه یابد تا انسان‌ها بتوانند زندگی فردی و اجتماعی خود را سامان دهند و برای رسیدن به هدف‌های خود برنامه‌ریزی کنند.</p> <p>* پیوستگی و ارتباط میان پدیده‌ها و نظام‌ها از زمین هم فراتر می‌رود و به رابطه‌ی بین سیارات و ستارگان کشیده می‌شود.</p>	
---	--



نظام واحد جهان

* تأثیرات خورشید و ماه بر زمین از جمله‌ی روابط بین کرات است که تاکنون بشر بدان پی برده است.
نتیجه: جهان به بهترین شکل و در بهترین نظام آفریده شده و هیچ‌گونه خلل و بی‌نظمی در آن راه ندارد و به سوی خداوند که کمال مطلق است در حرکت است. یعنی حرکتی رو به رشد و رو به تکامل دارد. حرکتی که فتح همه‌ی قله‌های کمال و زیبایی را هدف قرار داده است.
 ما ز بالاییم و بالا می‌رویم
 ما ز دریاییم و دریا می‌رویم

۱. از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی: « افغیر دین الله یبغون و له اسلم من فی السموات و الارض طوعاً و کرهاً و الیه یرجعون » موضوع مفهوم می‌گردد.

- (۱) ولایت تکوینی انسان و تسبیح تشریحی او با خالق خویش
 (۲) نظام واحد جهانی در تحقق ارتباط طولی پدیده‌ها با خالق
 (۳) نظام واحد جهانی در تحقق ارتباط عرضی پدیده‌ها با خالق
 (۴) ولایت تکوینی خداوند در آفرینش و تسبیح تکوینی پدیده‌ها با خالق

○○○○

۲. کاروان هستی شتابان و مشتاق رو به چه سویی دارد؟

- (۱) تکامل (۲) خدا (۳) دنیا (۴) آخرت

○○○○

۳. اطاعت خواه ناخواهی موجودات در برابر فرمان خداوند، از دقت در کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟

- (۱) والله ملک السموات و الارض و الی الله المصیر
 (۲) الم تر ان الله یسیح له من فی السموات و الارض
 (۳) افغیر دین الله یبغون و له اسلم من فی السموات و الارض
 (۴) والطیر صافات کل قد علم صلاته و تسبیحه و الله علیم بما یفعلون.

○○○○

۴. با مشاهده‌ی نظام‌مندی موجودات، حضور چه چیزی را در موجودات می‌توان یافت؟

- (۱) گستردگی عالم (۲) برنامه‌ریزی (۳) حکمت الهی (۴) طرح و نقشه

○○○○

۵. نظام‌های به هم پیوسته و تودرتو در بدن انسان که فعالیت هماهنگ و سازمان یافته‌ای انجام می‌دهند، در پایان به چه چیزی منجر می‌شوند؟

- (۱) حیات و رشد (۲) تعلیم و تربیت انسان (۳) تشکیل جوامع (۴) تکامل معنوی

○○○○

۶. نظام‌مندی و غایت‌مندی پدیده‌ها، نشانی بر الهی است که مجموعه‌ی جهان خلقت، نظامی واحد و به هم پیوسته است و آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است.

- (۱) حکمت و تدبیر- ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک
 (۲) قدرت و سیطره- ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک
 (۳) حکمت و تدبیر- ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت
 (۴) قدرت و سیطره- ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت

○○○○

۷. اگر گفته شود: « نظم حاکم بر پدیده‌ها و قانون‌مندی آن‌ها، امری موقت است»، پیام کدام آیه، ترسیم شده است؟

- (۱) «خلق السموات و الارض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»
 (۲) «ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل تری من فطور»
 (۳) « یسبح لله ما فی السموات و ما فی الارض له الملک و له الحمد و هو علی کل شیء قدیر»
 (۴) «ما خلقنا السموات و الارض و ما بینهما الا بالحق و اجل مستمى و الذین کفروا عما اندرو معرضون»

○○○○

۸. آن‌جا که «خواستن و ناخواستن» به یک نتیجه بیانجامد، پیام کدام آیه ترسیم می‌شود؟

- (۱) «ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل تری من فطور»
 (۲) «خلق السموات و الارض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»
 (۳) « یسبح لله ما فی السموات و ما فی الارض له الملک و له الحمد و هو علی کل شیء قدیر»
 (۴) «افغیر دین الله یبغون و له اسلم من فی السموات و الارض طوعاً و کرهاً و الیه یرجعون»

○○○○



۹. اگر بگوییم: «مدت زمان پدیده‌های هدفمند آفرینش، با این سامان بودن، همیشگی نیست»، پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟

- ۱) «خلق السماوات و الأرض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»
- ۲) «افغیر دین الله یبغون و له اسلم من فی السماوات طوعاً و کرهاً و الیه یرجعون»
- ۳) «یسبح الله ما فی السماوات و ما فی الأرض له المُلک و له الحمد و هو علی کلّ شیءٍ قَدیرٌ»
- ۴) «ما خلقنا السماواتِ و الارض و ما بینهما الا بالحقّ و اجلٍ مسمی و الذین کفروا عما أنذروا مُعرضون»

●○○○

۱۰. نظام های به هم پیوسته و تو در تو که بدن را می سازند و فعالیت هماهنگ و سازمان یافته ای انجام می دهند، در پایان منجر به چه

می‌شود و کدام آیه‌ی شریفه حکیمانه بودن این خلقت را بیان می کند؟

- ۱) حیات و رشد- «یسبح لله ما فی السماوات و ما فی الارض له الملك و له الحمد»
- ۲) همکاری بین اعضا- «یسبح لله ما فی السماوات و ما فی الارض له الملك و له الحمد»
- ۳) حیات و رشد- «خلق السماوات و الارض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»
- ۴) همکاری بین اعضا- «خلق السماوات و الارض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»

○○○○

۱۱. پیام کدام آیه ی شریفه بیانگر این است که «جهان از خداست و رو به سوی او دارد» و این عقیده چه تاثیری در زندگی انسان خواهد داشت؟

۱) «ما خلقنا السماوات و الارض و ما بینهما الا بالحق و اجل مسمی...»- انسان هرگز از تقدیر الهی و نظم تعیین شده در نظام آفرینش تجاوز نخواهد کرد.

۲) «ما خلقنا السماوات و الارض و ما بینهما الا بالحق و اجل مسمی...»- عمر را به آسانی از دست نخواهد داد و آمادگی حضور در پیشگاه الهی را دارد.

۳) «خلق السماوات و الارض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»- انسان هرگز از تقدیر الهی و نظم تعیین شده در نظام آفرینش تجاوز نخواهد کرد.

۴) «خلق السماوات و الارض بالحق و صورکم فأحسن صورکم و الیه المصیر»- عمر را به آسانی از دست نخواهد داد و آمادگی حضور در پیشگاه الهی را دارد.

●○○○



درس سوم

<p>آیه: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ... وَفَضَّلْنَا هُمْ عَلَي كَثِيرٍ...﴾ پدیه ۱: ۱- کرامت و منزلت انسان (خودشناسی) ۲- خداوند با بخشیدن کرامت، انسان را بر بسیاری از مخلوقات برتری داده است.</p> <p>آیه: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا...﴾ پدیه ۱: ۱ سرشت خدا آشنا</p> <p>آیه: ﴿وَوَيْلٌ لِلنَّاسِ مِنْ سُوءِ مَا فَكَّرُوا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ پدیه ۱: ۱- گرایش به نیکی ها و زیبایی ها</p> <p>آیه: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِراً وَإِمَّا كَفُوراً﴾ پدیه ۱: ۱- هدایت ویژه انسان توسط پیامبران و امامان انجام می شود. ۲- با توجه به این که انسان اختیار و اراده دارد، می تواند راه را انتخاب کند.</p> <p>آیه: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ پدیه ۱: ۱- هدایت خداوند شامل کسانی می شود که در راه او کوشش نمایند. ۲- خداوند از نیکوکاران حمایت می کند.</p> <p>آیه: ﴿وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ﴾ پدیه ۱: ۱- خداوند به نفس سرزنش گر قسم یاد می کند. ۲- نفس سرزنش گر همان وجدان اخلاقی است که در مقابل انجام گناه عکس العمل نشان می دهد.</p> <p>آیه: ﴿... فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ وَأُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْآلِبَابُ﴾ پدیه ۱: ۱- انسان اول باید سخنان را گوش دهد، پس بهترین آن ها را برگزیند. ۲- خردمندان کسانی هستند که از بهترین سخن پیروی می کنند و مورد هدایت خداوند قرار می گیرند.</p> <p>آیه: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلالاً طَيِّباً وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَي اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ پدیه ۱: ۱- شیطان دشمن آشکار انسان معرفی شده است. ۲- حرام خواری علت پیروی از شیطان است. ۳- استفاده از پاکیزه ها، حلال و همگامی با شیطان، حرام می باشد.</p> <p>آیه: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَ نَعْلَمُ مَا تُوَسَّوَسُ بِهِ نَفْسُهُ وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ پدیه ۱: ۱- نفس اماره ۲- وسوسه های نفسانی انسان به علت قرب وجودی، برای خدا معلوم است.</p>	<p>آیات و مفاهیم</p>
<p>* انسان در میان کاروان هستی که به سوی خدا در حرکت است سرنوشت ویژه ای دارد * سرانجام انسان در جهان آخرت این گونه است که گروهی به تقرب الهی می رسند و بهشت نصیبشان می شود و گروهی سرانجامی تلخ دارند و به جهنم می روند.</p>	<p>سرانجام انسان</p>
<p>* ارزش هر کس به درک و فهم وی از حقیقت هستی و جایگاه خود در نظام آفرینش بستگی دارد. * امام علی (ع) فرمود «خدا رحمت کند کسی را که بداند از کجا آمده، در کجا قرار دارد و به کجا می رود» * روزها فکر من این است و همه شب سخنم/ که چرا غافل از احوال دل خویشتم * از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می روم آخر، نمایی وطنم</p>	<p>شناخت خود</p>
<p>ودیعہ های (سرمايه های) الهی انسان</p>	
<p>* خداوند به انسان کرامت بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات برتری داده است. * آن چه را که در آسمان ها و زمین است خداوند برای انسان ها آفریده و توانایی بهره مندی از آن ها را در وجودشان قرار داده است.</p>	<p>منزلت انسان</p>



* پروردگار به انسان قوه و نیرویی عنایت کرده تا با آن بیندیشد و راه درست زندگی را از راه‌های غلط تشخیص دهد، حقایق را دریابد و از جهل و نادانی دور گردد.	قوهی عقل
* خداوند انسان را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد، سپس با ارسال راهنمایان خود راه رستگاری و راه شقاوت را به وی نشان داد تا خود راه رستگاری را برگزیند و از شقاوت دوری کند.	قدرت اختیار
* خداوند سرشت انسان را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را که گرایش به همه‌ی خوبی‌ها و زیبایی‌هاست در وی قرار داد. * امیر مؤمنان علی (ع) فرمود: «در هیچ چیزی ننگریستم مگر این که خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.» * دوست نزدیک‌تر از من به من است * چه کنم با که توان گفت که دوست * در کنار من و من مهجورم	سرشت خدا آشنا
* خدای متعال شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در انسان قرار داد تا به خیر و نیکی روی آورد و از گناه و زشتی بپرهیزد. * همه‌ی انسان‌ها فضائلی چون صداقت، کرامت، عزت نفس و عدالت را دوست دارند و همه‌ی انسان‌ها از دورویی، حقارت نفس، ریا و ظلم بیزارند.	گرایش به نیکی‌ها و زیبایی‌ها
* اگر انسان به یکی از گناهان آلوده شود خود را سرزنش کرده و در اندیشه‌ی جبران آن برمی‌آید.	نفس لوأمه

نکته: علاوه بر سرمایه‌های ذکر شده خداوند **نعمت هدایت الهی** را در اختیار انسان قرار داده است:
* خداوند پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه با کتاب راهنما برای انسان فرستاد تا راه سعادت را به وی نشان دهند و در پیمودن راه حق او را یاری نمایند.
* هر کس در راه خدا که همان راه خوشبختی خویش است تلاش کند، از امدادهای غیبی خداوند بهره‌مند می‌شود و در رسیدن به مقصد یاری می‌گردد.

<p>الف: نفس اماره</p> <p>* عاملی درونی است که انسان‌ها را برای رسیدن به لذت‌های زودگذر دنیایی به گناه دعوت می‌کند و از پیروی عقل و وجدان باز می‌دارد. * حضرت علی (ع) فرمود: «دشمن‌ترین دشمن تو همان نفسی است که درون توست.» * نفس هر دم در درونت کمین از همه مردم بهتر در مکر و دین دشمنی داری چنین در سر خویش مانع عقل است و خصم و جان و کیش آیه: ﴿وَمَا أَرَبِّيَ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي﴾ ب: شیطان * شیطان عامل گمراه‌کننده‌ای است که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت بازدارد. * کار شیطان وسوسه کردن و دادن وعده‌های دروغین است و جز از همین طریق راه نفوذ دیگری در انسان ندارد. راه‌های گمراه کردن انسان توسط شیطان ۱- زیبا و لذت‌بخش نشان دادن گناه ۲- سرگرم کردن به آرزوهای سراب گونه‌ی دنیایی ۳- غافل کردن از خدا و یاد او ۴- ایجاد دشمنی و کینه میان مردم * نتیجه‌ی پیروی از شیطان شیطان در روز قیامت که کار از کار گذشته و فرصتی برای توبه باقی نمانده به اهل جهنم می‌گوید: ۱- خداوند به شما وعده‌ی حق داد اما من به شما وعده دادم و خلاف آن عمل کردم. ۲- من بر شما تسلطی نداشتم فقط شما را به گناه دعوت کردم این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. ۳- امروز خود را سرزنش کنید نه مرا چون نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید.</p>	موانع رشد
---	-----------



*** راه نجات از وسوسه‌های شیطان**
 امام عصر (عج) می‌فرماید: «هیچ چیز مانند نماز بینی شیطان را به خاک نمی‌مالد.»
*** طرد همیشگی شیطان**
 * چون شیطان فرمان خدا را برای سجده‌ی بر انسان اطاعت نکرد خداوند او را از درگاه خود راند و برای همیشه او را طرد کرد.
 * رسول اکرم (ص) می‌فرماید: «خداوند به انسان‌هایی که حلقه‌ی بندگی شیطان به گردن می‌آویزند می‌فرماید: «من به خاطر تو شیطان را طرد کردم اما تو او را دوست خود گرفتی و به اطاعت او درآمدی.»»

مواع رشد

*** آن گاه که خداوند مراحل خلقت انسان و رشد و تکامل وی در رحم مادر را بیان می‌کند و تحولات پیچیده‌ی زیستی او را یکی پس از دیگری نام می‌برد و از دمیدن روحی ویژه در او یاد می‌کند در پایان بر خود، این چنین آفرین می‌گوید: فتبارک الله احسن الخالقین، پس بزرگ و بزرگوار است خدای یکتا که نیکوترین آفرینندگان است.**

دو بعدی بودن انسان

۱. ارزش هر کسی به جایگاه او در کجا بستگی دارد؟

- (۱) علم و دانش (۲) درک و فهم (۳) کاروان آفرینش (۴) کار و تلاش

○○○○

۲. راه نفوذ شیطان در انسان است:

- (۱) ترس (۲) جهل (۳) غریزه (۴) وسوسه

●○○○

۳. جای خالی را با گزینه‌ی مناسب پر کنید.

ارزش هر کس به درک و وی از حقیقت هستی و جایگاه انسان در کاروان آفرینش بستگی دارد.

- (۱) فهم (۲) پرهیز (۳) دوری (۴) جدایی

○○○●

۴. با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «یا ایها الناس کلوا مما فی الارض حلالاً طیباً و لا تتبعوا خطوات الشیطان.»، مفهوم مستفاد می‌شود.

- (۱) معلولیت پیروی از وسوسه‌های شیطان و علیت حرام‌خوری
 (۲) علیت پیروی از وسوسه‌های شیطان و معلولیت حرام‌خوری
 (۳) استفاده از حلال‌های پاک نهفته در خزائن زمین - حرمت عمل به وسوسه‌های شیطان
 (۴) وجوب استفاده از حلال‌های پاک نهفته در خزائن زمین - حرمت عمل به وسوسه‌های شیطان

○○○●

۵. از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی: «و لقد کرما بنی آدم و حملناهم فی البر و البحر و رزقناهم من الطیبات» مفهوم مستفاد می‌گردد.

- (۱) روزی گرفتن از طیبات و توفیق سیر و تحقیق در آفرینش برای انسان
 (۲) کرامت انسان به تبع ادراک و دریافت خویشتن خویش و خودواقعی
 (۳) کرامت انسان به تبع سیر و تحقیق منجر به افزایش معرفت به خدای بزرگ
 (۴) روزی گرفتن از طیبات و استفاده‌ی درست از نعمت‌ها برای انسان

○○○●

۶. شیطان سوگند یاد کرده است که و معمولاً از راه انسان را به نافرمانی از خداوند وسوسه می‌کند.

- (۱) همه‌ی فرزندان آدم را فریب دهد مگر مؤمنان با اخلاص را - آراستن و زیبا نشان دادن دنیا
 (۲) انتقام رانده شدن از درگاه الهی را از همه‌ی انسان‌ها بگیرد - آراستن و زیبا نشان دادن دنیا
 (۳) همه‌ی فرزندان آدم را فریب دهد مگر مؤمنان با اخلاص را - سرگرم کردن انسان‌ها به آرزوهای دور و دراز دنیایی
 (۴) انتقام رانده شدن از درگاه الهی را از همه‌ی انسان‌ها بگیرد - سرگرم کردن انسان‌ها به آرزوهای دور و دراز دنیایی

○○○○

۷. با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «و لقد کرما بنی آدم» کرامت انسان بر بسیاری از مخلوقات در گرو می‌باشد و اعطای این مقام به

او، نتیجه‌ی برخورداری او از است.

- (۱) خداشناسی - روح (۲) خداشناسی - اختیار (۳) خویشتن‌شناسی - روح (۴) خویشتن‌شناسی - اختیار

○○○○



۸. با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «یا ایها الناس کلو مما فی الارض حلالاً طیباً و لاتتبعوا خطوات الشیطان» وجوب و حرمت شیطان مفهوم می‌گردد.

- (۱) حلال و طیب‌خواری - همگامی با
(۲) حلال و طیب‌خواری - بی‌توجهی به دشمنی
(۳) مسدود نگه داشتن راه‌های شیطان - همگامی با
(۴) مسدود نگه داشتن راه‌های شیطان - بی‌توجهی به دشمن

○○●●

۹. علی (ع) درباره‌ی آن می‌فرماید: «دشمن‌ترین دشمن تو همان است که در درون توست».

- (۱) نفس لوامه
(۲) نفس اماره
(۳) غریزه
(۴) غفلت

○○●○

۱۰. در آیه‌ی: «یا ایها الناس کلو مما فی الارض» خداوند به انسان‌ها توصیه می‌کند که از چه چیزهایی بخورند؟

- (۱) حلال و پاک
(۲) تازه و تمیز
(۳) موجودات دریایی
(۴) میوه‌جات و نباتات

○○●●

۱۱. از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی: «و لقد خلقنا الإنسان و نعلم ما توسوس به نفسه...»، مفهوم می‌گردد که ذات باری تعالی است و این به دلیل اوست.

- (۱) وسوسه‌های نفسانی انسانی، معلوم - علم ذاتی
(۲) وسوسه‌های نفسانی انسانی، معلوم - قرب وجودی
(۳) انسان و نفس وسوسه‌گر او، مخلوق - علم ذاتی
(۴) انسان و نفس وسوسه‌گر او، مخلوق - قرب وجودی

○○●○

۱۲. مقام «قرب وجودی» که فرجام و جایگاه پیش‌بینی شده برای انسان است، از دقت در کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟ و درباره‌ی خداوند «ناآگاهانه» سخن گفتن پیام کدام آیه است؟

- (۱) ان‌المتقین فی جنات و نهر فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر - و نعلم ما توسوس به نفسه
(۲) افغیر دین الله یبغون و له اسلم من فی السماوات و الارض طوعاً و کرها و الیه یرجعون - و نعلم ما توسوس به نفسه
(۳) ان‌المتقین فی جنات و نهر فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر - و ان تقولوا علی الله ما لا تعلمون
(۴) افغیر دین الله یبغون و له اسلم من فی السماوات و الارض طوعاً و کرها و الیه یرجعون - و ان تقولوا علی الله ما لا تعلمون

○○○○

۱۳. در کاروان بزرگ هستی سرانجام انسان در کجا رقم می‌خورد؟

- (۱) دنیا
(۲) آخرت
(۳) کتاب سرنوشت
(۴) عملکرد او

○○●○

۱۴. در آیه‌ی: «یا ایها الناس کلو مما فی الارض حلالاً طیباً» خداوند چه کسی را برای انسان، «عدو مبین» معرفی کرده است؟

- (۱) نفس اماره
(۲) شیطان
(۳) مال و منال
(۴) مقام و قدرت

○○●○

۱۵. اگر بخواهیم سخن مولایمان، علی علیه‌الصلاة و السلام را که فرمود: «خدا رحمت کند کسی را که بداند از کجا آمده، در کجا قرار دارد و به کجا می‌رود» مبتنی بر مبنای قرآنی اعلام کنیم، پیام کدام آیه، وافی به این مقصود ما است؟

- (۱) «انا هدیناه السبیل انا شاکراً و انا کفوراً»
(۲) «و نفسی و ما سواها فالهمها فجورا و تقواها»
(۳) «فبشر عباد الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه اولئک الذین هداهم الله»
(۴) «و لقد کرّمنا بنی آدم و حملناهم فی البرّ و البحر و رزقناهم من الطّیبات و فضّلناهم علی کثیر ممّن خلقنا تفضیلاً»

●○○○

۱۶. موجود برخوردار از «سرنوشت ویژه» در خلقت قانون‌مند آفرینش، خدا را قبل و بعد و با همه چیز دیدن، نشانی از انسان است.

- (۱) فرشتگان‌اند - بهره‌مندی از کرامت و فضیلت
(۲) انسان است - فعلیت یافتن فطرت خداجوی
(۳) فرشتگان‌اند - مختار و با اراده به اذن خدا بودن
(۴) انسان است - به کار انداختن عقل و تدبّر در پدیده‌ها از سوی

○○●●

۱۷. کدام آیه‌ی شریفه به برتری انسان و توانایی وی برای بهره‌مندی از سایر موجودات، اشاره دارد؟

- (۱) «اولئک الذین هداهم الله و اولئک هم اولوا الالباب»
(۲) «و لقد کرّمنا بنی آدم و حملناهم فی البرّ و البحر و رزقناهم من الطّیبات»
(۳) «یا ایها الناس کلو مما فی الارض حلالاً طیباً و لاتتبعوا خطوات الشیطان»
(۴) «و لقد خلقنا الانسان و نعلم ما توسوس به نفسه و نحن اقرب الیه من حبل الوريد»

○○●○